

Social Club

בוסתן ספרדי
YSCLUB
CONFLUENCES

avec Revital Berger Shloman

PROPOSÉ PAR L'OSM ET L'ECUJE

מטולדו לירושלים

לְבִי בְּמִזְרַח וְאֲנֹכִי בְּסוֹף מִעֲרָב
אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֲשֶׁר אֲכַל וְאֵיךְ יַעֲרֹב
אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרֵי וְאֶסְרִי, בְּעוֹד
צִיּוֹן בְּחֶבֶל אֲדוּם וְאֲנִי בְּכַבֵּל עָרָב
יִקַּל בְּעֵינַי עֶזְב כָּל טוֹב סִפְרָד, כְּמוֹ
יִקַּר בְּעֵינַי רְאוֹת עֲפָרוֹת דְּבִיר נְחָרָב.

יהודה הלוי

יהדות ספרד (ספרדים) היא אחת
הקהילות היהודיות החשובות
והמשפיעות ביותר.

מקורה בספרד ופורטוגל, והתפזרה
לאחר גירוש ספרד בשנת 1492.
התרבות הספרדית כוללת שפה, מוזיקה,
אוכל, מסורת ותיאטרון

ועוד קצת ללמוד על הפרעות ביהודי ספרד

נקודת מפנה בתולדות יהודי ספרד - הרקע לגירוש ספרד שהתרחש בתשעה באב -

BeitChabad.com בית חבד

בוסתן ספרדי

מאת יצחק נבון

הלהיט של העשור! האגות ה-1800!

בוסתן ספרדי

• בִּסְתָן סִפְרָדִי הוּא מַחֲזָה מֵאֵת יִצְחָק נָבוֹן. זֶהוּ קוֹלָאז' תְּאֵטְרָלִי-מוֹזִיקָלִי, הַמְסַפֵּר אֶת סִפּוּרָהּ שֶׁל הַשְּׂכוּנָה הַסִּפְרָדִית אֶהֱל מִשָּׁה בִירוּשָׁלַיִם שֶׁל שְׁנוֹת ה'30- שֶׁל הַמָּאָה ה'. 20-הַחַיִּים הַתּוֹסְסִים שֶׁל דִּיָּרֵי הַשְּׂכוּנָה רוֹוִיִים בְּשִׁירַת קִדְשׁ וְחֵל, בְּסִפּוּרִים מְשַׁעֲשָׁעִים וּבְהוֹמּוֹר בְּשִׁפְתַּת הַלָּאֲדִינוּ. וְגַם הַרְבֵּה סִפּוּרִים דְּרַמְטִיִּים עַל כָּאֵב וְיִגּוֹן וְהַרְבֵּה אֶהֱבָה בִירוּשָׁלַיִם הַסִּפְרָדִית. שִׁירֵי הַמַּחֲזָה לְקוֹחִים מִתּוֹךְ "סִפֵּר הַרוֹמָנְסוֹת" וְ"הָאֲנָתוֹלוֹגְיָה לְחֻזְנוֹת סִפְרָדִית" שֶׁל יִצְחָק לִוִי. הַמְלָה נִכְנָסָה לְשִׁמוּשׁ לְרֵאשׁוֹנָה בְּאֲנָגְלִית בַּמָּאָה ה'16-

• בוסתן

• וּסְתָן הוּא גֵן-חֻקְלָאִי לְיַד הַבַּיִת אֲשֶׁר כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ עֲצֵי פְּרִי, שְׁתִּילֵי יִרְקוֹת וְשִׁיחֵי תְּבַלִּינִים. מְקוֹר הַמְלָה בְּפִרְסִית (بوستان), שֵׁם פְּרוּשָׁה: מְקוֹם שֶׁל רֵיחַ. הַשִּׁמוּשׁ בַּמְלָה הַחֵל כְּכֹל הַנְּרָאָה בְּתַקּוּפַת הָאִימְפֵּרִיָּה הַמְּסַלְמִית וְהוּא מְקַבֵּיל לְשִׁמוּשׁ בַּמְּלִים 'גֵן' וְ'פִרְדֵּס' בְּמְקוֹרוֹת הַיְהוּדִיִּים. הַבִּסְתָן נִבְנָה לְרֹב בְּקִרְבַּת מְקוֹר מַיִם, וְלָכֵן הוּא נִפּוֹץ בְּמִזְרָח הַתִּיכוֹן שְׁמֵאֲפִין בְּמַעוֹט שֶׁל גִּשְׁמִים

שיר היסמין

מקורו של השם "יסמין" מהשפה פרסית אמצעית. לאחר הכבוש המסלמי של פרס החל השם לשמש גם בשפה הערבית. דרך הפרסית השם נכנס לטורקית, לטינית, ואז לצרפתית תיכונה (בסביבות 1570 המלה נכנסה לשמוש לראשונה באנגלית במאה ה-16 -

מִיָּמִי עוֹד לֹא רָאִיתִי
צִפּוֹר שֵׁיחַ הַיִּסְמִין
לְבָנָה כְּמוֹ הַפָּרַח
וּמְקוֹרָהּ כָּל כֶּף עָדִין.

מִיֵּהִי זֹו צִפּוֹר הַקֶּסֶם
לְכַף יָדַי רֹאשָׁה תִרְבִּין
אֶת לְבִי לְקַחָה בְּשָׁבִי
כְּמוֹ נִיחוּחַ הַיִּסְמִין.

בְּשִׁיבְתִי בְּדָד רוֹקֶמֶת
פָּרַחֵי יִסְמִין לְשִׁמְלָתִי
בְּשׁוֹרָה מָרָה הַגִּיעָה
שְׁאֵהוּבֵי עֲזָב אוֹתִי.

משפחת מזרחי

בְּתָא רָאשֶׁל, רָחֵל, נוֹלְדָה בְּסִלוֹנִיקִי לְאַבְרָהָם וּבֵה
מוֹלְכוֹ, בְּגִיל שְׁלוֹשׁ אֲמָא מֵתָה וְאַחֲרֵי מִלְחַמַת יוֹן
תּוֹרְכֵיָהּ הִיא עֵבְרָה לְגוֹר בְּתוֹרְכֵיָהּ

• סָבָא אֶהְרֹן נוֹלַד בְּעִיר עֵדְנָה בְּתוֹרְכֵיָהּ לְדוֹד
וְגוֹיָה וְהָיָה חֵיל בְּצַבָא הַתּוֹרְכִי

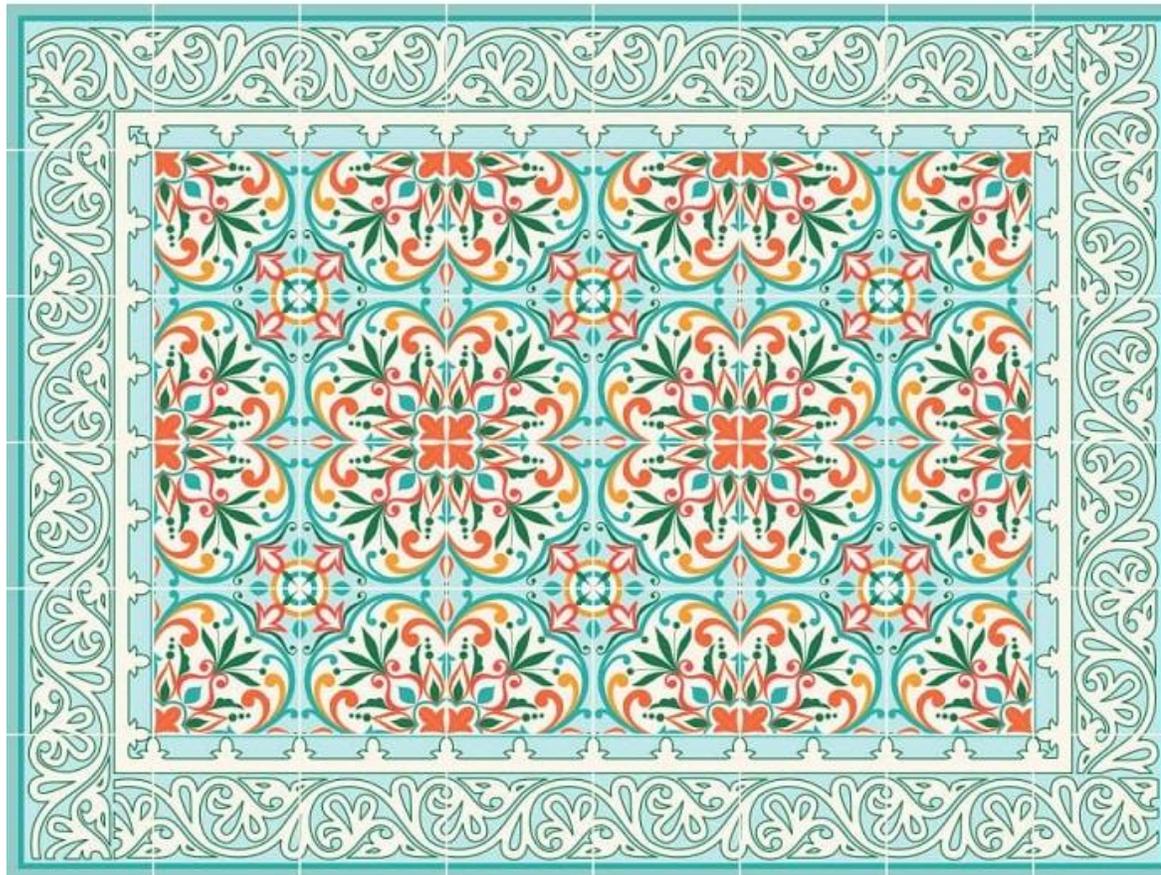
• סָבָא אֶהְרֹן פָּגַשׁ אֶת רָאשֶׁל בְּבֵית הַמְּשַׁפָּחָה
בְּשֶׁהִיְתָה בֵּת שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, הוּא הָיָה סוֹחֵר בְּדִים
וְעֵבֵד בְּדַמְשֶׁק לְשָׁם הֵם נָסְעוּ

• בְּדַמְשֶׁק נוֹלְדָה סְבִתָא שָׂרָה שְׂגָדְלָה גַם בְּלַבְנוֹן,
הַזּוֹג שְׁלוֹ הָיוּ חֲמֵשָׁה יְלָדִים, הָאֲחֵרוֹן נוֹלַד
בְּיִשְׂרָאֵל עָלוּ לְיִשְׂרָאֵל וְגָרוּ בְּתֵל אַבִּיב, אַחֲרֵי
שְׁלוֹשָׁה חֳדָשִׁים הָיוּ צְרִיכִים לְהִמָּצִיא אֲשׁוֹר
לְאַנְגְּלִים וְלֹא הָיָה לָהֶם אֶחָד כֶּזֶה, אֲבָל הָאֲנְגְּלִים
רָאוּ אוֹתָם עִם הַיְלָדִים וּוְתָרוּ לָהֶם

שאלות

ספרו על השכונה ועל השכנים
שלכם!
מאיפה באה המשפחה שלכם
מה אכלתם בשבת ובחג
מה עשו ההורים, סבא וסבתא בארץ
המוצא
מה שמעתם בבית
איך הם הגיעו לצרפת
?

Racontez l'histoire de votre voisinage
D'où venait votre famille ? Que mangiez-
vous le Shabbat et les jours de fête ? Que
faisaient vos parents et grands-parents
dans votre pays d'origine ? Qu'entendiez-
vous à la maison ? Comment sont-ils
arrivés en France ?

קצת סמנטיקה למילה מוצא

• אב, אבא, אבהות, אילן יוחסין, אימא, אימהות, אימהיות, אישה, אלמנטריות, אָם, ארץ מוצא, בית, בית גידול, בני זוג, בעל, גזע, גן, גנטיקה, גרעין, דומיננטה, דור, דור המשך, הוֹרָה, הורות, הורים, המשכיות, התחלה, התרבות, זוג, זיווג, חותן, חותנת, חם, חמולה, חמות, טיב, יוחסין, יולד, יולדת, ילודה, כבד את אביך ואת אמך, לִידָה, מאהבים, מוליד, מוצא האדם, מוצא המינים, מוקד, מטריארכיה, מקור, מרכז, משפחה, נישואים, נָצַר, סב, סבא, סבתא, עיקרון, ענף, עץ, עצמות, פואנטה, פטריארך, פטריארכיה, צאצא, צור, צמח, קרוב, קרוב משפחה, קשר, קשר דם, קשר משפחתי, ראש, ראשית, רבייה, רחם, רקע, שבט, שורש, שורשים, שושלת, שלד, תורשה, תורשתיות, תמצית, תסביך אדיפוס, תסביך אלקטרה, תשתית

ראה גם: תוצאה, תורשה

מוצא - שם עצם, זָכַר, שָׂרַשׁ: יצ"א
1. פֶּתַח דְּרָכֹוֹ אֶפְשָׁר לְצֵאת, יְצִיאָה. 2. מְקוֹם הַיְצִיָּרָה, הַלְדָּה אוֹ הַהֲתַפְּחוּת; מְקוֹר

משפחה ספרדית מה זה אומר שמות משפחה ספרדיים ביהדות ופורטוגל

ק
•קאסוטו (פירושונים)
•קארו
•משפחת קובו
•קונפורטי
•קונפינו
•משפחת קוקיא
•קורדובה
•קוריאט
•משפחת קוריאל
•קורקוס
•קלדרון
•משפחת קמונדו
•קמחי
•קנטור
•קסטרו
•קרווחל
•קרשקש
ר
•רביבו
•רודריגז
ש
•שלוש
•שמש (שם משפחה)
•שפרוט
•שריקי

מנדס
מסיאס
נ
נהון
נחמיאס
נינו
נשיא (פירושונים)
ס
סביליה (פירושונים)
סבע
סילבס
ספורטס
ספרד (פירושונים)
סרגוסי
סרגוסי
ע
עובדיה (פירושונים)
עוזיאל
פ
פאפו
פורטוגלי (פירושונים)
פורטל (פירושונים)
פורמוזה (פירושונים)
פינטו
פלאג'י
פרדו
פרטוש
פרימו
פררה
צ
צדקה (פירושונים)

ח
•חביליו
ט
טולדנו
טורו
י
•יעבץ
ל
•לאון
•לוגסי
•לופז
•לופס
•ליאון
לניאדו
מ
מדורו
מויאל
מולכו
מונטיפיורי
מונסונגו
מורנו
מזרחי
מטלון
מיוחס
משפחת מיוחס
מימון
(פירושונים)
מנדוסה
(פירושונים)
מרציאנו

ב
•משפחת בג'איו
•בורלא
•בטיטו
•בכור (פירושונים)
•בן אשר
•בן בסט
•בן שבת
•בן שושן
•משפחת בנבנשתי
•בנבנשתי
ג
•גאון (פירושונים)
•גואטה
•גטניו
•גיאת
•גיגי
•גירון
•גלנטי
ד
•ד'אקוסטה
•די קסטרו
•דסה
ו
וידאל
ולנסי
ז
זוארץ
זיתוני
זכות (פירושונים)

א
•אבודרהם
•אבוהב
•אבולעפיה
•אבוקרט
•אבן ג'יקטילה
•אבן גבירול
•אבן עזרא
(פירושונים)
•אבן שם טוב
•אבן תיבון
•אבנדנה
•אברבנאל
•אזופרדי
•אילוז
•אלבו
•אלחדיף
•אלטרץ
•משפחת
אלישר
•אלמושנינו
•אלנקווה
•אלפנדר
•אלקבץ
•אלקלעי
•אלקסלסי
•אמזלג
•אנקווה
•ארדיט
•ארדיטי
•ארויו

מן הקומבינה ועד הספונג'ה

מילים מן ה**לדינו** בעברית

• 👉 חֲנֻכָּה – חֻמְדָּה בְּיִהוּדָה, אֲשֶׁתוֹ שֶׁל אֲלִיעָזָר בְּיִהוּדָה, נְחֻשֶׁת לְזוֹ שְׁחַדְשָׁה אֶת הַמֶּלֶךְ – אֵלֶּא שְׁהִיא עֲצָמָה מְצִינַת שְׁשֻׁמְעָה אֶת הַמֶּלֶךְ "חֲנֻכָּה" מִפִּי שֶׁל יוֹצֵא סִפְרֵי שְׁחִי בְּיִשְׂרָאֵל. בְּמֵאמְרָה שֶׁל פְּרוֹפ' אֹרֶה (רוֹדְרִיג) שׁוֹרְצוֹלֵד', בֵּין עֵבְרִית לְסִפְרֻדִית יְהוּדִית, 'הִיא מְצִינַת שְׁחֻלְקָה שֶׁל בְּיִהוּדָה בְּעֵבְרוֹת הַמֶּלֶךְ מְסֻתָּם בְּהִטְעָמָתָהּ בְּמִלְרַע וְלֹא בְּמִלְעִיל כְּפִי שְׁנֵהֲגוּ דוֹבְרֵי הַסִּפְרֻדִית-הַיְהוּדִית 🕯️.

• שְׁנַת תְּרַפְּ"ו – תְּחַפְּלָאוּ לְשִׁמְעַ, אֲבָל שְׁנַת תְּרַפְּ"ו בְּכָלֵל אֵינָה שְׁנָה בְּלוּחַ הָעֵבְרִי! מְקוֹרָהּ שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּבִטּוּי 'דִּיל טִימְפוֹ דִּי מִי טֹאֲרֵאפֹ, 'שְׁמִשְׁמַעוֹתוֹ מְזַמֵּן סָב סְבִי, לְפָנָי עֵדוֹן וְעֵדָנִים) 'טֹאֲרֵא = שְׁלוּשׁ, פֹּאפּוֹ = סָבֵא, כְּלוֹמֵר סָב הַסָּב.

• 👉 פֶּתָה – שְׁמָה שֶׁל הַפְּחֻמִּימָה הָאֶהוּבָה מְתַעֵד בְּסִפְרֻדִית הַיְהוּדִית כְּבָר ב' 1730 וּמְקוֹרָהּ שֶׁל הַמֶּלֶךְ כְּכֹל הַנְּרָאָה בְּשִׁפְהַ הַיְוֹנִית. כִּיּוֹם, לְשִׁמְחָתָנוּ, הַפֶּתָה הִיא חֻלְקַת בְּלִתֵּי נִפְרָד מְלֻשׁוֹנָנוּ 🌍.

לוס בילביליקוס
קאנטאן, סוספיראן
דיל אמור

מסרת החזנות והפיוט "ספרד-ירושלים"

מסרת החזנות והפיוט "ספרד-ירושלים"
שרשיה של זמרת הפיוטים עוברת בין כל מרכיבי המסרת היהודית-ספרדית: התפלה, שירת הבקשות בלילות שבת מאחרי חצות הלילה ועד תפלת שחרית, ארועי מעגל החיים ופיוטי השבת והחג.

שירה זו היא חלק מהמסורות המוזיקליות הליטורגיות (תפלות) ופיוטי קדוש של קהלות צאצאי מגרשי ספרד במרחב הגאוגרפי הנכלל בשטחים שהיו בשליטת האימפריה העות'מנית למן המאה השש עשרה ועד תחלת המאה העשרים. מרחב זה כלל את תורכיה, ארצות הבלקן, סוריה, לבנון, ארץ ישראל ומצרים. מסורות אלו עברו מדור לדור במשך מאות שנים על ידי חזנים ופיוטנים, והן חיות וקיימות עד היום.

עקרון מוזיקלי מרכזי בקרב קהלות יוצאי ספרד אלו היה השמוש בשיטה המודאלית הערבית-תורכית (תורת המקאם, כמהלך מוזיקלי מבנה לתפלות השבת והחג. עדות מקדמת לתופעה זו נמצאת ביצירתו של רבי ישראל נג'ארה, (1555-1625) שאצלו מוצאים התייחסות לשמוש במקאם. השמוש במקאמים בשירה הליטורגית התבסס במשך המאה ה-17 כאשר המערבות של היהודים בעשייה המוזיקלית שסבבה אותם היתה רבה.

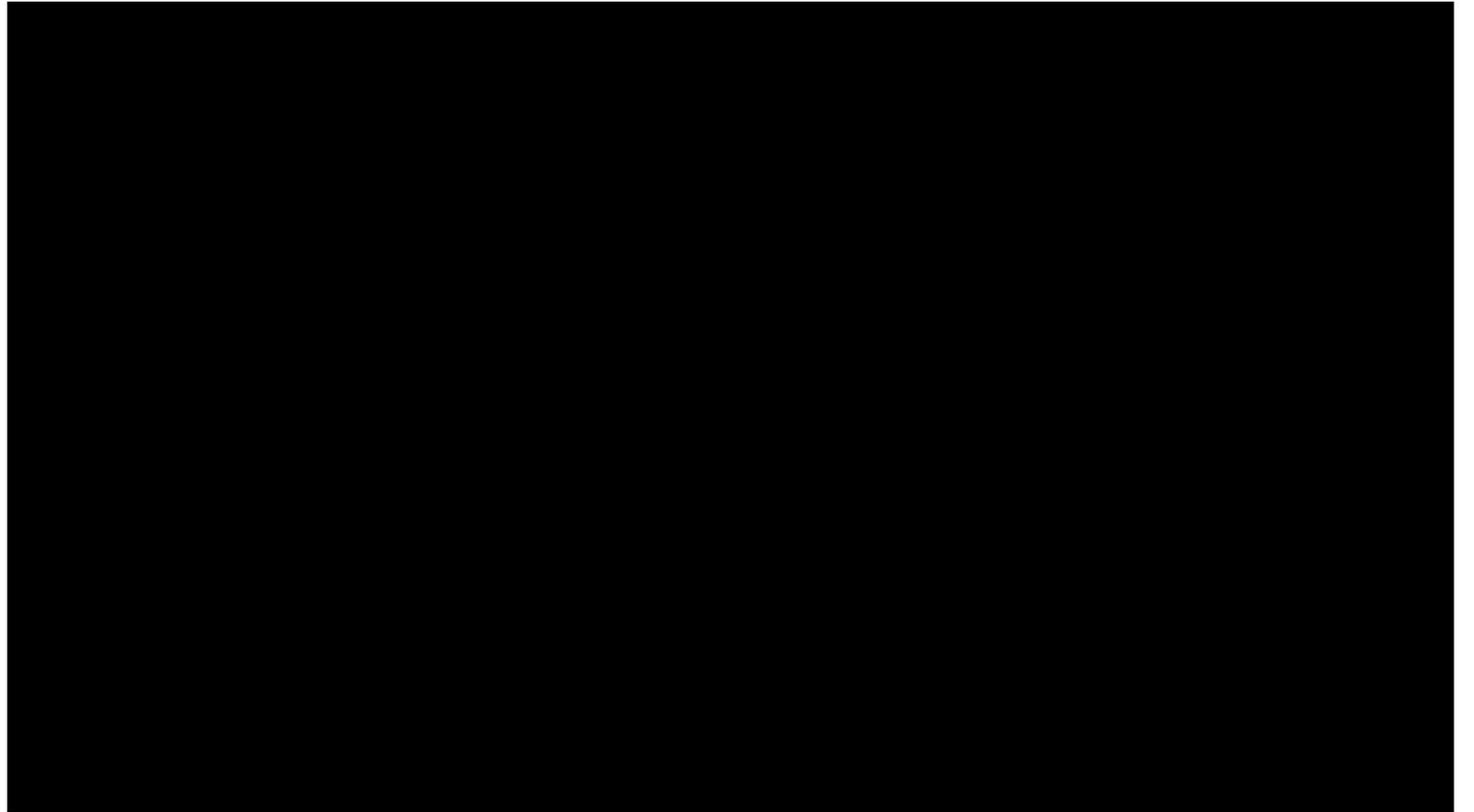
שליטתו של החזן העות'מני-ספרדי בשיטת המקמים היתה מרכיב חשוב ביותר של אמנותו, והיא התבטאה בין השאר בשמוש באלתור מוזיקלי במקצב חפשי, שביצע מפיו בחטיבות התפלה שהוא היה סולן בהן, להבדיל מקטעים אחרים בתפלה שבהם בעלי לחן מגדר ומושרים בדרך כלל מפי הקהל.

הלחנים בתפלה היו מאמצים לעתים קרובות משירים פופולריים ערביים ותורכיים. סגנון הזמרה הליטורגית העות'מנית הישן עדין קיים במספר קטן של קהלות תורכיות בישראל, בתורכיה, בצרפת ובארזה"ב.

שיר, פיוט, תפילה

- הוא "אָדון הסליחות" הפיוט
אחד מפיוטי הסליחות העתיקים
ביותר שנכתבו מחברו של פיוט זה
הפיוט כתוב. לא ידוע
כאקרוסטיכון אלקביתי.

- אָדון הסליחות בוחן לבבות
- גולה עמוקות דובר צדקות
- חטאנו לפניה רחם עלינו

סבתא שלי, סבתא שרה הייתה היילדה הכי יפה ברחוב
אחד העם, היא נולדה בסוריה וגדלה גם בלבנון לפני
שהמשפחה עלתה לישראל בשנת 1933
סבא יצחק התאהב בה מיד וגם חברו הטב שמעון
רחימוב וגם דוד משה אבל יצחק זכב בלבה. הוא אהב
את האשה התמירה היפה והחרוזה. ואולי היו עוד
בחורים בשכונה עוד מרחוב אחד העם ומרחוב חסן
בק, שפגשו את הבת היחידה למשפחת מזרחי
סבתא לא למדה בבית הספר בצורה מסודרת אבל נהלה
את הבית ואת המשפחה כל השנים. סבתא שרה חיה עד
גיל 99 ולמדה אותי איך להיות יפה!
היא הייתה מזמזמת את השיר הזה לפעמים

סבתא וסבא מכירים בשכונת נווה צדק

סבא יצחק וסבתא שרה גרו בילדותם אחד ליד השני קרוב
לנוה צדק
יום אחד שרה הלכה למסבת ארוסין עם חברתה סיניורה ועם
אמא שלה ראשל, באולם גלויזמן בנוה שאנן, לאותה מסבה
הגיע גם יצחק. וגם שמעון רחימוב שגר בנוה שאנן, שהיה
גם מאהב בשרה
יצחק בקש רשות מראשל לרקד עם הבת שלה שרה וכשנגש
אליה, שמעון רחימוב קפץ על יצחק והרביץ לו. לשמעון
היתה תמונה של שרה מעל המטה שלו שאותה קבל מחנות
הצלום לאחר ששרה הצטלמה שם...לאחר המסבה נשבר לבו
והוא קרע את התמונה
יצחק ושרה התחתנו ב 1945 בקפה אלף ברחוב הרצל
אבא שלי אמנון נולד בשנה שאחרי....

מורינקה

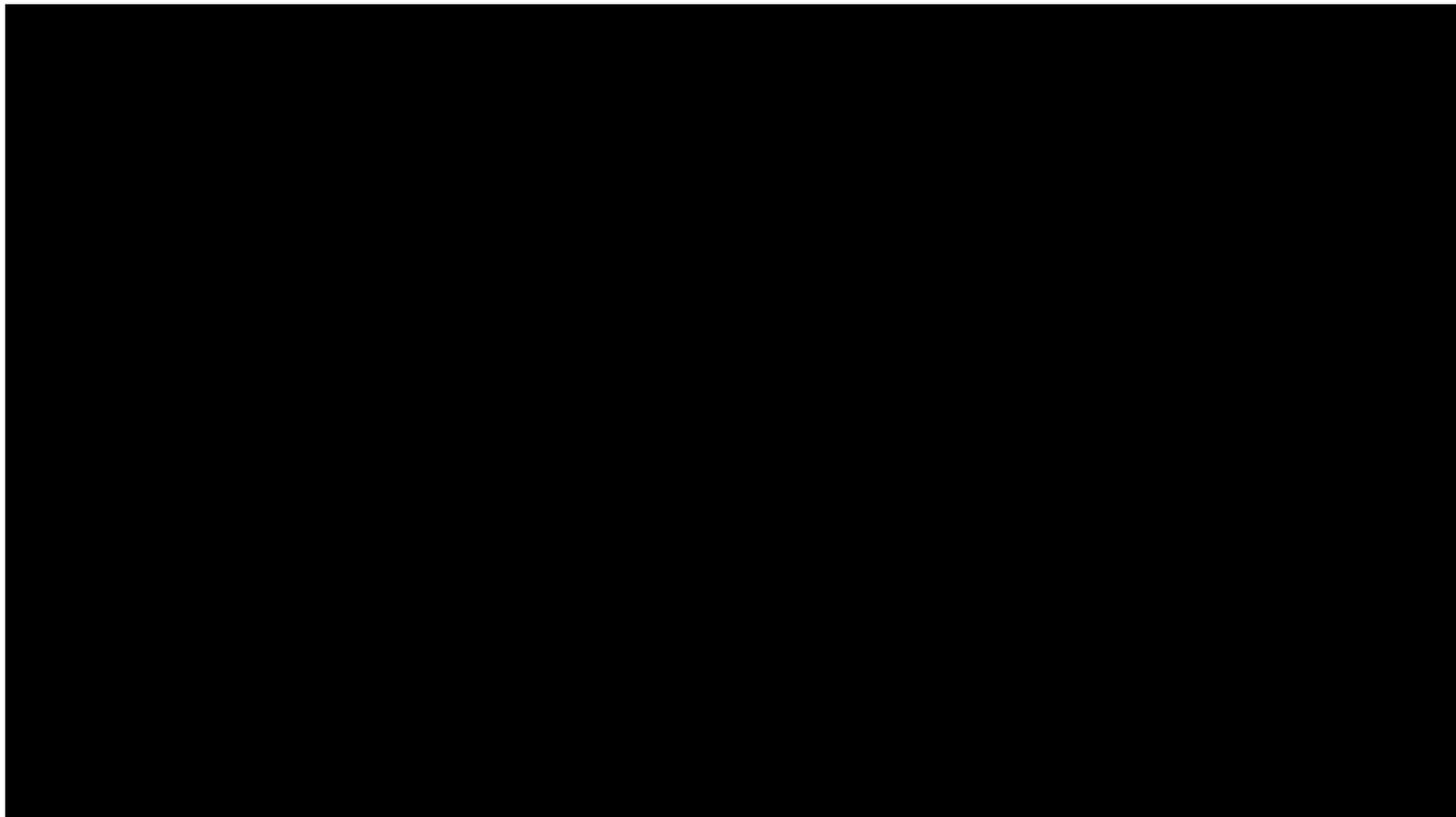
שחרחורת

•
שחרחורת יקראוני צח היה עורי
ומלהט שמש קיץ בא לי שחורי

שחרחורת יפיפית כל כך
בעינייך אש בוערת ליבי כולו
שלך

שחרחורת יקראוני כל יורדי הים
אם עוד פעם יקראוני שוב אלך
איתם

שחרחורת יקראני בן לאב מולך
אם עוד פעם יקראני אחריו אלך

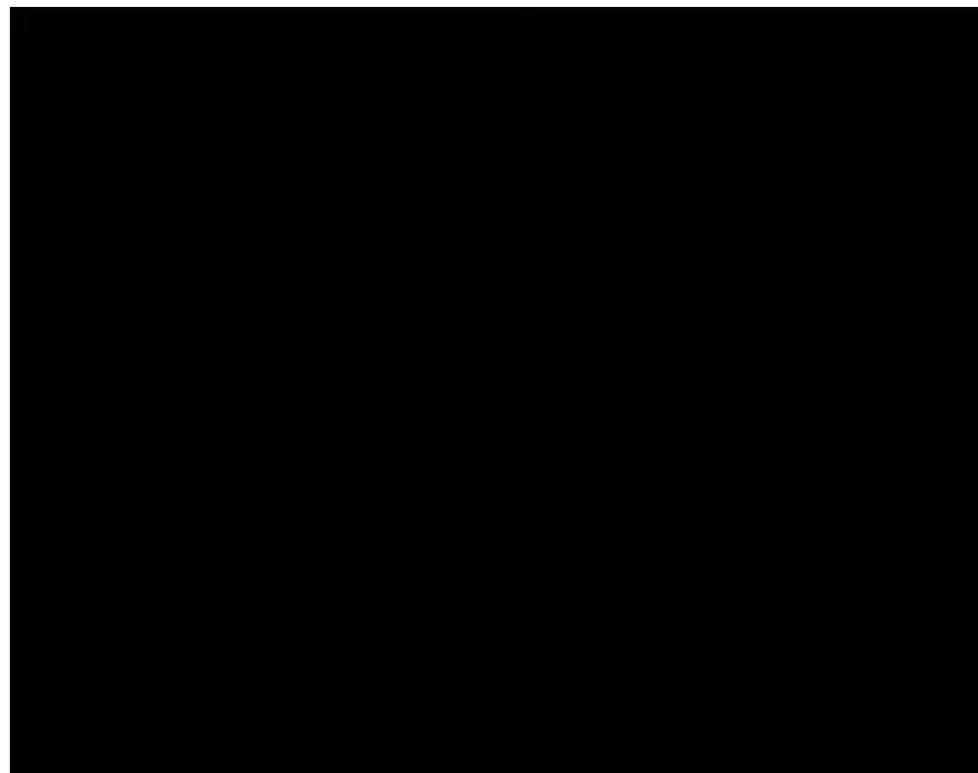

השושנה דוקרת

פונצ'ה, פונצ'ה, ריח הוורד. האהבה כואבת מאוד. לא נולדת בשבילי: לך ממני מהר. זכור את השעה ההיא שבה נישקתי את פיך. השעה ההיא חלפה, הכאב נשאר בליבי. הרים גבוהים וימים עמוקים, קח אותי לאן אהובי. קח אותי לאן אהובי.

Puncha, puncha la rosa huele Que el amor mucho duele.
Tu no nacites para mi: Presto alexate de mi. Acodrate
d'aquella hora Que yo te bezava la boca. Aquella hora ya
paso, Dolor quedo al coracon. Montanas altas y mares
hondas, Llevame onde 'l mi querido Llevame onde 'l mi
amor, El

לוליק, בעל קול הטנור הלירי, התפרסם במחצית השנייה של שנות
ה-50 בסולן של להקת פקוד צפון ובשנות ה-60 השתתף בכמה
הצגות ומופעים מוזיקליים. לאחר שהוציא תקליט של שירי לורקה
ותקליט של שירים בלדינו הפך להיות מזהה במדה רבה עם סגנון
מוזיקת הבלדינו שמקורה בספרד. החל בשנות ה-70 הוא מופיע
לבדו ברחבי ישראל ומלווה את עצמו בגיטרה.

מה עושים ומה לומדים במטבח?

במטבח הקטנטן ברחוב אחד העם 10, סבתא ראשל היתה אומרת לאמנון, בביליל של שפות, עברית, לדינו, תורכית וערבית, תכנס למודפק, תפתח את, הקשון, תראה את הבויה ותצחצח את הנעליים שזה בעברית תכנס למטבח, תפתח את המגירה, תראה את המשחה ותצחצח את הנעליים **אמנון**

וְאֲנִי יִלְדָּה קִטְנָה בְּמִטְבַּח בְּרַחוּב רְמָבֶם בְּגִבְעָתַיִם
לְמִדְתֵּי מִשְׁתֵּי הַסְּבִתוֹת שְׁלִי כִּפְּהָ חָשׁוּב לְהִקְשִׁיב
וְלִלְמַד מֵהוּ, אֵיךְ לַחְתּוֹךְ שְׁעוּעִית יֶרֶקָה, וְלִמָּה
אָסוּר שְׁעֲלִי גֶפֶן יִהְיוּ יוֹתֵר גְּדוֹלִים מֵהָאֶצְבַּע
הַקִּטְנָה.....

=

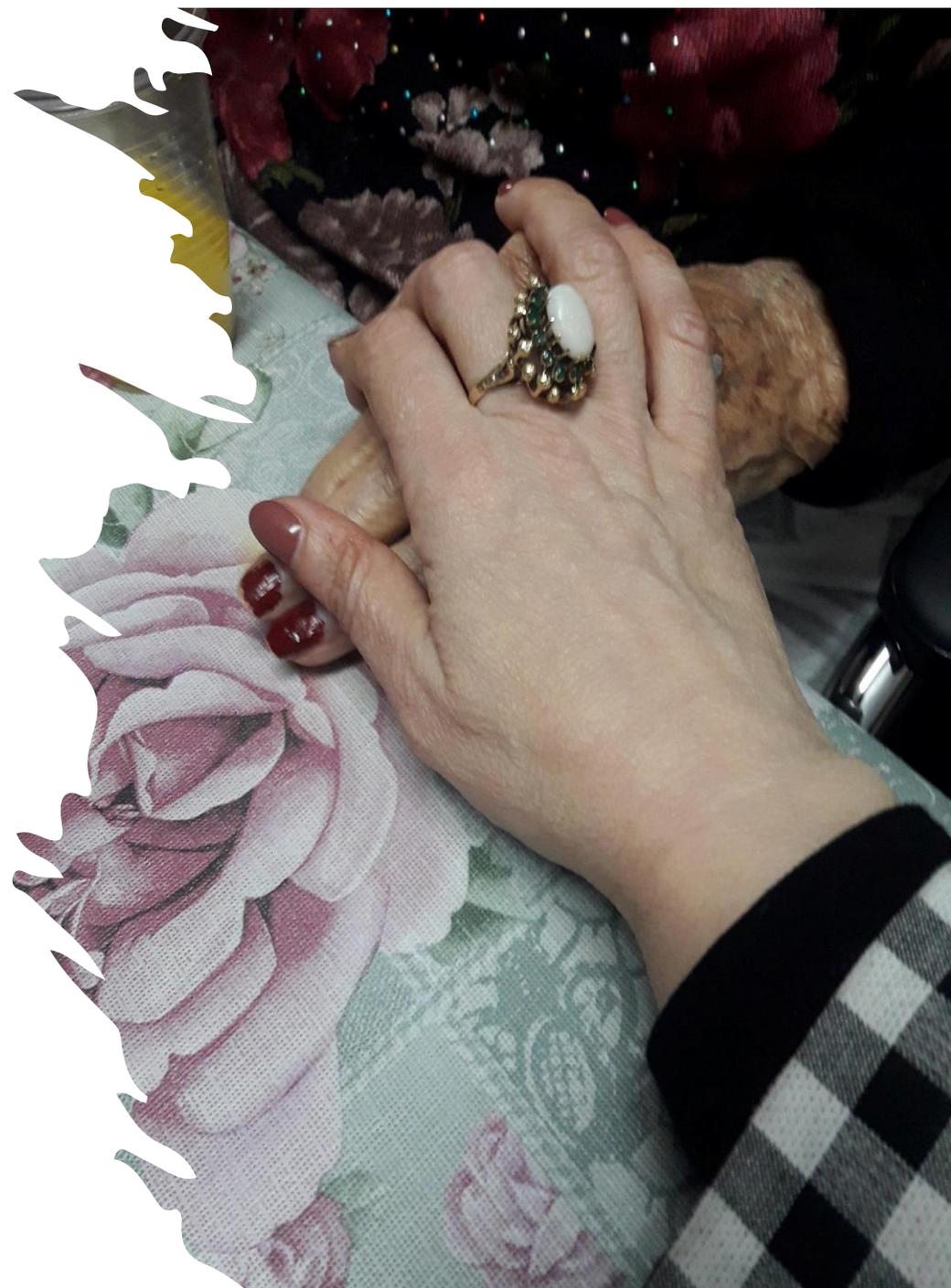

Lorsque mamie Sarah se roulait
les feuilles de vigne
dans la cuisine de la rue Rambam,
elle parlait en Ladino avec
sa mère Rashel.
"Rends-les plus petits" lui cria la
vieille femme, d'un mètre et demi
d'une compassion grecque.
"La taille de mon doigt",
a-t-elle dit à sa fille,
deux têtes de plus.
Leurs regards se croisèrent au-
dessus de poêle pleine de
jardin espagnol,
Et moi, la petite-fille hébraïque, je
ne comprenais rien,
mais entre les vignes,
une main laborieuse,
semait l'amour
sur ma langue.

Revital BS

בְּשֶׁסְבֵתָא שָׂרָה גִלְגְּלָה
עָלֵי גִפְן
בַּמִּטְבַּח בְּרֵחוּב רַמְבָּם,
הִיא דִבְרָה בְּלַדִּינוּ עִם
סְבֵתָא רָשֵׁל.
"תַּעֲשִׂי אוֹתָם יוֹתֵר קְטַנִּים"
צָעְקָה עָלֶיהָ הַקְּשִׁישָׁה,
מֵטֵר וְחֲצִי שֶׁל חֻמְלָה יוֹנִית.
בְּ"גֹדֵל הָאֶצְבַּע שְׁלִי"
אָמְרָה לְבִתָּהּ,
שְׁנֵי רְאשִׁים יוֹתֵר גְּבוּהָה.
הָעֵינַיִם שְׁלֶהֶן נִפְגְּשׁוּ
מֵעַל לְפִירִים מְלֹאוֹת
בְּבִסְתָן סִפְרָדִי,
וְאֲנִי נִכְדָּה עֵבְרִית
לֹא הִבְנַתִּי כְּלוּם,
אֲבָל בֵּין גִּפְנַיִם,
יָד חֲרוּצָה,
זָרְעָה אֶהְבָּה
עַל לְשׁוֹנִי.

רויטל בש

אז מה אוכלים

- בראשית ימיו, המטבח הספרדי השפיע מהמטבחים המקומיים של ספרד ופורטוגל, הן תחת המשטר הנוצרי והאסלאמי. זקה מסימת למאכלים אקזוטיים שמקורם מחוץ לספרד התגברה תחת השלטון המסלמי בעקבות סחר עם אזורים אחרים בעולם.

- המטבח הספרדי שם דגש על סלטים, ירקות ממלאים ועלי גפן, שמן זית, עדשים, פרות טרניים ויבשים, עשבי תבול, אגוזים וחומס. בתבשילי בשר פוללים לרב בשר טלה או טחון. מיץ לימון סחוט משמש במגון רחב של מאכלים, מרקים ורטבים. מנות בשר וארז רבות משלבות פרות יבשים כמו משמשים, שזיפים מיבשים וצמוקים. צנוברים משמשים לקשוט.

- כמון, בסברה וכרכום הם תבלינים שכיחים מאוד בבשול היהודי ספרדי. קימל וצלפים הובאו לספרד על ידי המסלמים והם גם כן שכיחים במטבח זה [4]. תבלין ההל משמש לתבול קפה קפה טורקי. בסברה טריה קצוצה ופטרודזילה הם קשויטים פופולריים. לסלטים ולתבשילים מבשלים מוסיפים נענע קצוצה, ועלי נענע טרניים מגשים בתה. קנמון משמש לעתים לתבול בשר, במיוחד במנות הכוללות בשר טחון. זעפרן, שגדל בספרד, משמש במנות רבות במטבח הספרדי. לאורך השנים נטמעו במטבח היהודי הספרדי תבלינים נוספים שהיו נפוצים במקומות בהם מגרשי ספרד התישבו.

מתכון לעלי גפן

https://www.mako.co.il/food-cooking_magazine/healthy-eating-recipes/Recipe-6ec3e3c4446e561006.htm

אתן חיי על בקבוקי
גם שלמה ארצי זמר אשכנזי
תל אביבי שר רומנסרות

בבית של סבא וסבתא היה
תמיד בקבוק ערק! לא טוב
לבריאות אבל אולי עוזר בימים
קשים

אתן חיי על בקבוקי
כי טוב מהם לי אין
שתה שתיתי עד בלי די
לא מים אלא יין

קידוש ומסביב לשולחן שבת

- ביום ששי, היינו הולכים לסבא וסבתא שעברו לגבעתיים ושם עשינו קידוש ואכלנו את כל המטעמים ששתי הסבתות הכינו, המון ירקות מבשלים ברטב עגבניות, ממלאים עם ארז, עלי גפן קטנטנים, סלט תפוחי אדמה, שעועית ירקה, קציצות פרסה, עוף בתנור ובשבת של חרף חרפית חמין כמובן

• ביצי חמינאדוס בחמין

- תבשיל השבת הידוע ביותר בקרב יהדות ספרד הוא החמין (מהמלה "חם"), המקביל לצ'ולנט האשכנזי ונודע בשמות נוספים בקהלות ישראל השונות. לאחר גרוש ספרד ב-1492 רבים נמלטו לצפון אפריקה דרך מצר גיברלטר. בצפון אפריקה, החמין התאים את עצמו לחמרי הגלם המקומיים ובמרוקו נודע גם בשם "דפינה" (מכסה).

- בבקר שבת היה נהוג להכין בורקס, בולמאס ובויס. הבולמאס הוא מאפה בצורת שבלול העשוי מבצק דק ובתוכו מלית של גבינות עם תרד, מנגולד (פזי) או חצילים. הבויס הוא מאפה העשוי מתערבת של קמח, שמן חמניות ומעט טחינה, לרב ללא מלית, ומקבל להגישו לצד תה שחר וביצה קשה עם פלפל שחר.

פיוט לשבת צור משלו קצת אחרת

צור משלו אכלנו ברכו אמוני
שבחנו והותרנו כדבר יי

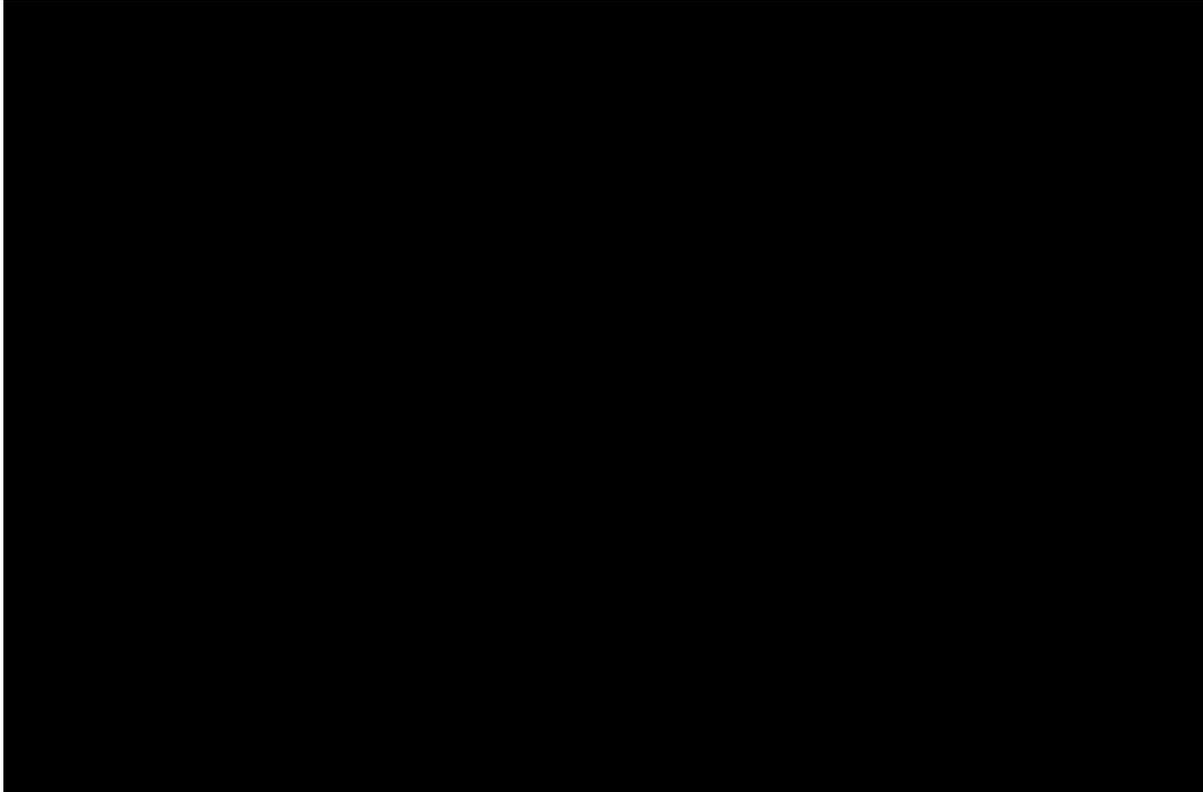
”צור משלו אכלנו” (או בקצור ”צור
משלו”) הוא זמר שנהגו לשיר בסעודת
שבת, והתקבל בתפוצות ישראל. הזמר
מבסס על תכנה של ברפת המזון. מחברו
האלמוני חי פנראה לא יאחר מן המחצית
השניה של המאה הארבע-עשרה בצפון
צרפת בימי הביניים. על אף שהפיוט
התקבל ברב הקהלות, יש שהתנגדו
לשירתו, מחשש שבאמירתו יצאו ידי
חובת ברפת המזון.

יוסי בנאי

אני וסימון ומואיז הקטן

אני וסימון ומואיז הקטן הוא פזמון שחבר יוסי בנאי והלחין חנו יובל ב 1979- המתאר את זכרונותיו של בנאי מילדותו בשכונת מחנה יהודה בירושלים.

בשיר מתאר, לעתים בעגה ירושלמית, הני ילדותו של בנאי עם שני חביריו הטובים: סימון ומואיז הקטן. השנים הם האחים שמעון ומשה יאיר, בני יעקב יאיר ורינה לבית 'מזרחי לוס פלאטירוס - הצורפים מירושלים. השנים הכירו את בנאי מנחלאות: הוא גר במחנה יהודה והם בזכרון טוביה, והם הפכו לחברים קרובים, אף על פי שלא למדו יחד בבית הספר. השנים למדו באותה כיתה בתלמוד תורה "מזרחי", בעוד שבנאי למד באליאנס. בן כפתם יוסף בן ניסן ספר כי סימון היה מבגר ממואיז בשנה וחדשים, והם נשלחו ללמד יחד באותה כיתה, כדי לחסוף ולקנות תיק אחד, קלמר אחד, ספר ומחברת ולחלק את הציוד. אמם אמרה על כן בלדינו: דוס קולוס אן און פנטלון, "כלומר שני יושבים במכנס אחד"

קישורים

[מטולדו לירושלים - יהורם גאון \(הסרט המלא\)](#)

[התפתחותה של מסורת ספרד-ירושלים](#)

[רומנסרו ספרדי 1978](#)